

Az oktatási rendszer hatékonysága és a pedagógusok

Dr. Kaposi József

2014

Felhasznált anyagok

- **McKinsey&Company: Mi áll a világ legsikeresebb iskolai rendszerei teljesítményének háttérében? (2007. szeptember)**
- **A tanári munka minőségének meghatározó szerepe (Kertesi Gábor – Kézdi Gábor, Közgazdasági Szemle, 2005. ápr.)**
- **A közoktatás megújításának kulcsa. Kertesi Gábor előadása. MTA, 2008. január 25.**
- **Fókuszban a nyelvtanulás. Szerk. Vágó Irén. OKI, 2007. Bp.**

Mottó

Az iskolareformok olyan hatással vannak a tanítási gyakorlatra, mint vihar az óceánra:

„A felszín zavaros és mozgalmas, de a tengerfenéken nyugalom és változatlanság uralkodik. A ... látszatintézkedésekkel nagyszabású változások illúzióját keltik ... de a felszín alatt a mélyben az élet változatlanul folyik tovább.” (Cuban)

Az előadás fő kérdései

- Lehet-e és hogyan mérni az iskolai eredményességet?
- Mely tényezők határozzák meg az iskolai eredményességet?
- Melyek a minőségi tanári munka összetevői?
- Mitől függ a tanárképzés minősége?
- Feltételek, lehetőségek, korlátok, kérdőjelek??

Az iskolai eredményesség mérése a nemzetközi gyakorlatban

1. A tanuló teljesítményét valamilyen standardizált teszteredményben kell mérni.
2. A teljesítményt iskolai hozzáadott értékben célszerű mérni.
3. A tanulók adatai évről-évre összeköthetők legyenek a tanáraik adataival (tanári input)
4. A mérés során kontrollálva legyen az, hogy a tanárok és iskolák (tanulók) egymáshoz rendelődése nem véletlenszerű.
5. A tanulói teljesítmény szóródása részben az osztálytermi kortárs csoport teljesítményt fokozó vagy éppen teljesítményromboló hatását tükrözi, ezeket ki kell szűrni.

Iskolai eredményesség összetevői

A jól teljesítő (pl.: finn, szingapúri) iskolarendszerek három tevékenységet végeznek hatékonyan:

- - a megfelelő embereket alkalmazzák tanárként (az oktatási rendszer csak annyira jó, amennyire azok a tanárok, akik alkotják);
- - a leendő tanárokat hatékony pedagógussá képzik (az eredményeken csak a tanítás fejlesztésével lehet javítani);
- - olyan rendszereket és célzott támogatást alkalmaznak, amelyek garantálják, hogy minden gyermek kiváló képzésben részesül (a rendszer csak akkor érheti el maximálisan hatásfokát, ha minden diák teljesítménye javul).

Az iskolarendszer fő szakmai feladata az eredményesség érdekében

Gondoskodni arról, hogy amikor a tanár belép az osztályterembe,

- a rendelkezésére álljanak a szükséges segédanyagok,
- meglegyen a **tudása**, a **képessége** és az **ambíciója** ahhoz, hogy ma eggyel több gyereknek segítsen abban, hogy elérje a megfelelő szintet, mint tegnap,
- és hogy ugyanezt megtegye holnap is.

A tanárok segítése a minőségi munka érdekében

- Gyakorlati képességek fejlesztése az alapképzés során
- Iskolákba kihelyezett személyes felkészítés
- Az eredményes oktatási vezetők kiválasztása és kiképzése
- A tanárok egymás közötti tanulásának lehetővé tétele

A jól működő iskolarendszerek néhány jellemzője

- egyértelműek és magasak a tantervi követelmények a diákokkal szemben
- kivétel nélkül tisztában vannak azzal, hogy csak azon tudnak javítani, amit mérnek
- nem lehet ugyanazokat az embereket megbízni azzal, hogy javítsák az oktatást, és azzal, hogy utána értékeljék a saját eredményeiket
- a tananyag is alapvető fontosságú, de hatékony oktatási rendszer nélkül a tanterv megváltoztatása is hatástalan marad

Az eredményes oktatási rendszerek jellemzői

A legfontosabb három alapelv:

1. Az oktatási rendszer csak annyira jó, amennyire a tanárok, akik alkotják.
2. Az eredményes tanulás elképzelhetetlen színvonalas tanítás nélkül.
3. A kiváló teljesítményhez minden gyermek sikere szükséges.

A tanári munka minőségének mérési összetevői

1. a tanári végzettség szintje, a gyakorlati felkészítés keretei és formái
2. a tanárok körében mért különböző képességtesztek
  - Tanári praxisvizsga (certification testing) teljesítése

Vizsgatípusok:

- a) valamilyen standardizált verbális képességteszt
- b) valamilyen szakmai teszt
- c) pedagógiai készségeket mérő teszt

A hatékony tanítás alapelvei

1. A puszta információ továbbítás (alacsonyabb rendű gondolkodási sémák) helyett inkább az információ-feldolgozó képesség („magasabb rendű gondolkodási sémák”) fejlesztésére kell helyezni a hangsúlyt.
2. Uniformizált oktatási gyakorlat helyett jobb eredményeket lehet személyre szabott oktatási gyakorlattal elérni.
3. A diákokat csoportos munkára, együttműködésre kell ösztönözni.
4. Az oktatás folyamatának szerves részét képező, „autentikus” értékelési rendszert kell működtetni.

A tanári munka minősége és az iskola eredményessége

Az iskolának a tanuló eredményeihez való hozzájárulást, vagyis a hozzáadott értéket – alapvetően a tanár minőségi teljesítménye határozza meg.

(Átlagos diákoknál 3 év alatt 50%-os eredménybeli különbséget mértek!)

Természetesen igen sok múlik azon, hogy a tanulók a családjukból milyen hozott humán tőkével érkeznek.

A minőségi szolgáltatások – elsősorban a minőségi tanári munka – nagyon sokat tudnak javítani a diákok eredményein. A nemtörődöm tanári munka és az elavult pedagógiai szemlélet pedig sokat tud rontani a tanulók fejlődésén.

Mely további tényezőktől függ a tanári munka minősége?

- a) a tanári pályára jelentkezők képességeitől,
- b) a tanárjelöltek kiválasztásától (a szűrés szerepe)
- c) a tanárképzés minőségétől
  - az akkreditáció komolysága, az állami szabályozás szerepe
  - a képzők képzőinek szakmai felkészültsége, színvonala
  - a modern oktatástudomány eredményeinek beépülése a képzésbe
  - a gyakorlati képzés (terepmunka) eredményessége

Hazai jellemzők

- „rosszabb képességűek” jelentkeznek a főiskolai szintű tanárképzésbe (hozott pontszámmal mérve)
- a tanárképzésben végzettek közül a rosszabb képességűek helyezkednek el tanárként
- közülük a rosszabb képességűek maradnak később is a tanári pályán
- a választásokban meghatározó szerepe van a tanári/nem tanári pályán elérhető keresetek különbségének: mindenekelőtt a pályakezdő béreknek (Varga Júlia: „Kiből lesz ma tanár?” Közgazdasági Szemle 2007. aug-szept.)

Hatékonysági, eredményességi problémák

- Pl. nyelvoktatás: 9-10 évi nyelvtanulás esetén kb. 1000-1200 nyelvi óra (évente min.100).
- EU standard: B1 szint eléréséhez kb. 600 óra szükséges.
- Másfél – kétszer nagyobb óraszám ellenére is a középszintű érettségi az A1 szintről indul.

A helyzet megváltoztatásának néhány lehetséges feltétele

- A kezdő tanári bérek nagy arányú emelése (kb. 25%-nyi lemaradás az OECD átlaghoz képest).
- A felvételi szűrés erősítése (emelt szintű vizsga + belépő képességteszt az MA szakaszba).
- A képzési kínálat és feltételrendszer áttekintése (30-35 képzőhely, 2005-ben: 11 000 végzett pedagógus, álláslehetőség 2500-3000).
- Egyetemi szintű tanítóképzés bevezetése.

Lehetőségek, korlátok, kérdőjelek??

- Csökkenő létszámú korosztályok, forráskivonás a közoktatásból és a felsőoktatásból.
- Romló lakossági életviszonyok és a szociális háló további szakadása.
- Az identitásképző kulturális kánon fokozatos kiürülése.
- A reformok hitelvesztése és a társadalmi apátia terjedése.

Teendőink röviden

- Az eredményes oktatás alapja, hogy a jövőbeni pedagógusok a módszerek nagyon gazdag repertoárjával rendelkezzenek, amelyből a különböző tanulási helyzetekhez illeszkedve mindig válogatni tudjon.
- Ennek feltétele **olyan képzés és szakmai fejlesztés, amely a módszerrepertoár gazdagítására és a gyakorlati kipróbálásra helyezi a hangsúlyt.**

Emlékeztetőül és tanácsként

1. A pusztá információ továbbítás (alacsonyabb rendű gondolkodási sémák) helyett inkább az információfeldolgozó képesség („magasabb rendű gondolkodási sémák”) fejlesztésére kell helyezni a hangsúlyt.
2. Uniformizált oktatási gyakorlat helyett jobb eredményeket lehet személyre szabott oktatási gyakorlattal elérni.
3. A diákokat csoportos munkára, együttműködésre kell ösztönözni.
4. Az oktatás folyamatának szerves részét képező, „autentikus” értékelési rendszert kell működtetni.